

God arkitektur gir et bedre samfunn

I Norge er vi heldige som opplever vekst i befolkning og velstand, og utvikling av våre tettsteder og byer. Samtidig skaper veksten nye utfordringer. Ukritisk arealutbygging skjer på bekostning av natur og utarmer lokale tettsteder og fører til sentrumsdød. Mange boliger og nybygg oppføres uten tilstrekkelig bokvalitet eller nabolagskvaliteter, og fører med seg misnøye i befolkningen, og mange steder også utenforskap og økt kriminalitet.

Våre bygde omgivelser har stor innvirkning på måten vi lever, arbeider og tar del i samfunnet på. Omgivelsene kan fremme folkehelse, utjevne sosiale forskjeller og bidra til økt livskvalitet. Gode omgivelser kan gi store samfunnsbesparelser som økt effektivitet og lavere sykefravær, og verdi både for individ og samfunn.

Arkitektorganisasjonene kommer her med konkrete innspill til hvordan våre bygg og steder bør planlegges for å innfri samfunns mål om bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner.

En samlende nasjonal arkitekturpolitikk

Behovet for en koordinert og bærekraftig samfunnsplanlegging øker i takt med befolkningsvekst, eldrebølge, økt migrasjon, sentralisering, ressursknapphet og klimaendringer. Det politiske ansvaret for de bygde omgivelsene er i dag fordelt mellom flere politiske områder. Oppdelingen gjør det krevende å sikre at samfunns mål, tiltak og virkemidler knyttet til arkitektur og stedsutvikling i sammenheng.

- Staten må sørge for en helhetlig arkitekturpolitikk som omfatter både landskap og bygde omgivelser. Politikken må synliggjøre statens ambisjoner og hvordan vi skal samarbeide for å nå mål for samfunnsutviklingen.
- Det etableres en riksarkitekt som følger opp nasjonal arkitekturpolitikk. Riksarkitekten vil ha en samordnende funksjon, og skal arbeide for at arkitektur og stedsutvikling bidrar til å nå overordnede samfunns mål.
- Kompetanse, kvalitet og bærekraft må sammen tillegges hovedvekt som tildelingskriterium i alle offentlige anskaffelser. Alle tilbud må vurderes i et livsløpsperspektiv.
- Husbanken styrkes slik at den kan være et virkemiddel for å sikre god bokvalitet og variasjon i boligtilbudet.
- Den plan- og arkitekturfaglige kompetansen hos offentlige beslutningstagere må styrkes, og det må settes krav til relevant utdanning hos de som planlegger og prosjekterer.

Stedsutvikling

Regjeringen må styrke arkitektur- og plankompetansen hos kommunene. En ny nasjonal arkitekturpolitikk bør inneholde tydelige føringer og forventninger til lokal stedsutvikling.

- Utbygging som staten finansierer, bestiller og er oppdragsgiver for må være forbildeprosjekter for god arkitektur og ivareta hensynet til natur, miljø og landskap.
- Ansvaret for kontroll av arealplanleggingspraksis bør plasseres hos et direktorat.
- Det må følge ressurser med statens forventninger til regional og kommunal planlegging, blant annet for å definere lokale ambisjoner for arkitektur og byggeskikk.
- Konkretisere fylkeskommunenes veilederrolle for kommunene innen stedsutvikling.

Grønn omstilling

Norge har lovfestet et mål om å bli et lavutslippssamfunn i 2050. Vi er også forpliktet til å nå FNs bærekraftsmål innen 2030. Arkitektfagene kan bidra til at den nødvendige grønne omstillingen gjennomføres uten redusert livskvalitet og velferd for befolkningen.

- Kravet om kartlegging og ombruk må utvides til å gjelde ikke-søknadspliktige tiltak av et visst omfang, og omfatte både bygningsdeler, materialer, løse møbler og fast inventar for alle bygg og alle typer bygningsmessige endringer.
- Det etableres støtteordninger, for eksempel momsfritak, for ombruk av bygninger, inventar, utenomhusarealer, samt bevaring og restaurering av natur i det bygde miljøet.
- Enova må styrkes for å øke takten på energieffektivisering av eksisterende bygningsmasse. Det bør stilles krav til arkitektonisk kvalitet for tildeling av midler.
- Det bør etableres et nasjonalt innovasjonsprogram og utstillingsvindu for de mest ambisiøse aktørene i byggenæringen, etter modell fra Futurebuilt-programmet.
- Det må stilles krav om et felles nasjonalt arealbruksregister, og naturregnskap og arealnøytralitet gjennom plan- og bygningsloven. Regelverket må stimulere videre utvikling i det allerede bebygde miljø og gjøre det mer krevende å bygge ned naturområder.
- Statens satsing på fornybar energi må inngå i den helhetlige arkitekturpolitikken. Infrastruktur bør ses på som mer enn tekniske installasjoner, da de også utgjør en del av landskapet, og steds- og samfunnsbyggingen i og rundt tettstedene.
- Staten bør endre målhierarkiet i NTP for de store samferdselsprosjektene i landet, slik at utredninger som viser natur- og arealtap vektlegges tyngre enn mindre besparelser i reisetid.

Vi bistår gjerne! Inviter oss for å høre mer om hvordan våre fag kan bidra.

www.arkitekturpolitikk.no